

Trzy kodeksy boga

Autor tekstu: **M. Agnosiewicz i K. Sykta**

Mojżesz otrzymał od Boga tablice z przykazaniami, które stanowić miały najwyższe prawo dla Izraelitów. Gdy Mojżesz potłukł tablice, otrzymał od Jahwego nowy zestaw przykazań, różniący się jednak zdecydowanie od pierwszego. Pozostaje pytanie: który jest ważniejszy, który jest wiążący? Porównajmy oba kodeksy (kolorem fioletowym oznaczone są takie przepisy, które nie występują w drugim zestawie; pogrubienia w przepisach powtarzających się oznaczają zmiany jakie zostały wprowadzone do przepisu z pierwszego kodeksu):

Pierwsze Przymierze (BT, Wj 20)	Drugie Przymierze (BT, Wj 34)
1. Nie będziesz miał bogów cudzych obok mnie 2. <i>Nie będziesz czynił obrazu ani rzeźby</i> 3. Nie będziesz oddawał im czci ani im służył, gdyż Bóg twój jest bogiem zazdrosnym (u <i>Wujka</i> — zapalczywym), który karze występki do trzeciego pokolenia, a nagradza zasługę do tysięcznego pokolenia 4. <i>Nie używaj imienia Boga na daremno</i> 5. Pamiętaj o dniu szabat, aby go uświęcić (raz dla uświęcenia, innym razem dla odpoczynku) 6. <i>Czczij ojca swego i matkę swoją, abyś długo żył na ziemi</i> 7. <i>Nie będziesz zabijał</i> 8. <i>Nie będziesz cudzołożył</i> 9. <i>Nie będziesz kradł</i> 10. <i>Nie będziesz mówił przeciw bliźniemu twemu kłamstwa jako świadek (powtórzone dwa razy)</i> 11. <i>Nie będziesz pożądał domu bliźniego twego (w skład którego wchodzi: żona, niewolnicy, trzoda i inne rzeczy)</i> 12. <i>Będziesz oddawał mi ofiary całopalenia na ołtarzu, który nie może być jednak wykonany z kamieni ociosanych</i> 13. <i>Nie możesz wstępować na mój ołtarz, gdyż wtedy odsłoni się twoja nagość</i> 14. <i>Jeśli kupisz niewolnika, po sześciu latach nadasz mu wolność bez wykupu</i> 15. <i>Jeśli niewolnik nie zechce wolności zaprowadzisz go przed oblicze Boga, następnie przekłujesz mu ucho sztyłem i będzie na zawsze twoim niewolnikiem</i> 16. <i>Jeśli sprzedasz swą córkę w niewolę nie przysługuje jej wolność po sześciu latach</i> 17. <i>Córki tej nie można sprzedać w niewolę obcemu narodowi</i> 18. <i>Gdy mężczyzna uderzy przypadkiem brzezienną kobietę i spowoduje jej poronienie płaci grzywnę</i> 19. <i>Jeśli zaś jej się coś stanie, wtedy mężczyzna poniesie śmierć „życie za życie, oko za oko, żąb za żąb, rękę za rękę, nogę za nogę, oparzenie za oparzenie, ranę za ranę, sinięć za sinięć”</i> 20. <i>Jeśli ktoś spowoduje utratę oka lub zęba u</i>	1. Nie będziesz oddawał pokłonu bogu obcemu, bo Pan ma na imię Zazdrosny 2. <i>Nie będziesz zawierał przymierzy z krajami innych bogów, aby nie narazić się na uczestnictwo w ich kultach</i> 3. <i>Nie możesz brać córek z tych krajów za żony dla swych synów, gdyż one uprawiają nierząd z innymi bogami i mogą zwieść twych synów</i> 4. Nie uczynisz sobie bogów ulanych z metalu 5. Zachowaj święto Przaśników 6. Wszystko pierwotne do Mnie należy, jednak pierwotnego ośła możesz wykupić głową owcy, a jeśli byś nie wykupił złamiesz mu kark. Wykupisz też pierwotnego syna 7. Sześć dni pracuj, w siódmy odpocznij (Mojżesz później dodał jeszcze: bo zostaniesz ukarany śmiercią) 8. Będziesz obchodził Święto Tygodni, pierwocin, żniwa pszenicy i Święto Zbiorów 9. Każdy mężczyzna trzy razy do roku musi odwiedzić Świątynię, a ja za to poszerzę granicę twego kraju i przepędzę inne narody 10. Nie powinieneś składać w ofierze krwi z chlebem kwaszonym i nie powinieneś pozostawić nic z ofiary paschalnej na drugi dzień 11. Przyniesiesz do domu Boga najlepsze pierwociny plonów 12. Nie będziesz gotował koźlęcia w mleku jego matki Dodane później przez Mojżesza: 13. <i>Nie będziesz rozpalać ognia w dniu szabat w mieszkaniu swoim</i>

niewolnika obdarzy ich on wolnością
21. Jeśli wół pobodzie mężczyznę, kobietę lub dziecko, tak iż poniosą śmierć, wówczas należy go ukamienować, zakazane jest spożywanie jego mięsa
(...) dalej mamy kolejne przepisy prawa prywatnego (14) i karnego (6)
42. Jeśli ktoś uwiódł dziewczicę i obcował z nią przed ślubem zapłaci rodzinie grzywnę a dziewczicę poślubi
44. Nie pozwolisz żyć czarownicy
45. Sodomia karana jest śmiercią
46. Składanie ofiar innym bogom podlega klątwie
47. Nie będziesz gnębił ani prześladował mniejszości narodowych (powtórzone dwukrotnie)
48. Nie będziesz krzywdził wdowy ni sieroty, gdyż wtedy uczynię wasze żony wdowami a dzieci sierotami
49. Od ubogiego Żyda nie będziesz brał odsetek za pożyczkę
50. Jeśli weźmiesz w zastaw płaszcz twego bliźniego, musisz go zwrócić przed zachodem słońca
51. Nie będziesz bluźnił Bogu ani złorzeczył królowi
52. Pierworodnego syna i pierworodne zwierzę z trzody oddasz Mi ósmego dnia
53. Nie spożywajcie mięsa zwierzęcia rozszarpanego przez dzikie zwierzęta
54. Nie będziesz rozgłaszał fałszywych wieści
56. W procesie nie miej względów dla bogatych
61. Nie będziesz brał łapówek
62. Co sześć lat nie dokonasz zbioru plonów, pozostawisz je ubogim i zwierzętom.
63. Nie wymawiajcie imienia obcych bogów
64. Zachowuj Święto Przaśników, Żniw i Zbiorów
65. Każdy mężczyzna trzy razy do roku musi odwiedzić Świątynię.
66. Nie składaj w ofierze krwi z chlebem kwaszonym i nie przechowuj do rana tłuszczu z mojej ofiary
67. Przyniesiesz do domu Boga pierwociny plonów
68. Nie będziesz gotował koźlęcia w mleku jego matki

Po pierwsze spostrzegamy, że druga edycja jest znacznie krótsza. Logika nakazywałaby stosować kodyfikację późniejszą (*lex posterior derogat legi priori*), jednak w tym przypadku nie mogło to mieć zastosowania, gdyż drugi kodeks był zdecydowanie gorszy. Opuszczał najrozsądniejsze przepisy a pozostawiał tylko przepisy liturgiczne, do których wprowadzał złe zmiany (miejsce szacunku dla innych narodów zastąpiła nienawiść, zwiększyła się liczba świąt, naruszenie szabatu miało być karane śmiercią), z drugiej jednak strony zaszła jedna pozytywna zmiana: ofiarowanie pierworodnego syna można było zastąpić wykupem. Brak przepisów o moralności pozwala sądzić, iż nie były one do zrealizowania, przerastały codzienną praktykę i utrudniały zwykłe życie, więc postanowiono je usunąć. Prawo religijne odstąpiło również od regulowania sfery prywatnoprawnej. Powtórzmy jeszcze raz: zaszły takie okoliczności, że obszerne prawo religijne żydów uległo skurczeniu do niektórych jedynie

przepisów, zapewne najważniejszych dla Jahwego, o charakterze kultowym. Nie jest przeto niczym dziwnym fakt, że chrześcijański dekalog powstał w oparciu o starszy kodeks, natomiast wprowadzono do niego tylko dwa przepisy powtarzające się w obu kodeksach.

Krzysztof Sykta wskazuje jeszcze na trzecią wersję „Dekalogu” (kolorem niebieskim oznaczono wspólne przepisy)

2 Moj. 20:1-17 5 Moj. 5:6-21	3 Moj. 19:1-18
1. A Pan mówił wszystkie te słowa i rzekł: 2. Jam jest Pan, Bóg twój, który cię wyprowadził z ziemi egipskiej, z domu niewoli. 3. Nie będziesz miał innych bogów obok mnie. 4. Nie czyn sobie podobizny rzeźbionej czegokolwiek, co jest na niebie w górze, i na ziemi w dole, i tego, co jest w wodzie pod ziemią. 5. Nie będziesz się im kłaniał i nie będziesz im służył, gdyż Ja, Pan, Bóg twój, jestem Bogiem zazdrosnym, który karze winę ojców na synach do trzeciego i czwartego pokolenia tych, którzy mnie nienawidzą, 6. A okazuję łaskę do tysięcznego pokolenia tym, którzy mnie miłują i przestrzegają moich przykazań. 7. Nie nadużywaj imienia Pana, Boga twojego, gdyż Pan nie zostawi bez kary tego, który nadużywa imienia jego. 8. Pamiętaj o dniu sabatu, aby go święcić. 9. Sześć dni będziesz pracował i wykonywał wszelką swoją pracę, 10. Ale siódmego dnia jest sabat Pana, Boga twego: Nie będziesz wykonywał żadnej pracy ani ty, ani twój syn, ani twoja córka, ani twój sługa, ani twoja służebnica, ani twoje bydło, ani obcy przybysz, który mieszka w twoich bramach. 11. Gdyż w sześciu dniach uczynił Pan niebo i ziemię, morze i wszystko, co w nich jest, a siódmego dnia odpoczął. Dlatego Pan pobłogosławił dzień sabatu i poświęcił go. 12. Czcij ojca swego i matkę swoją, aby długo trwały twoje dni w ziemi, którą Pan, Bóg twój, dał ci. 13. Nie zabijaj. 14. Nie cudzołóż. 15. Nie kradnij. 16. Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu. 17. Nie pożądaj domu bliźniego swego, nie pożądaj żony bliźniego swego ani jego sługi, ani jego służebnicy, ani jego wołu, ani jego osła, ani żadnej rzeczy, która należy do bliźniego twego	1. I przemówił Pan do Mojżesza: 2. Mów do całego zboru synów izraelskich i powiedz im: Świętymi bądźcie, bom Ja jest święty, Pan, Bóg wasz. 3. Niechaj każdy czci swoją matkę i swego ojca. Przestrzegajcie też moich sabatów; Ja, Pan, jestem Bogiem waszym. 4. Nie zwracajcie się do bałwanów i nie sporządzajcie sobie bogów odlewanych z metalu. Ja, Pan, jestem Bogiem waszym. 5. A gdy składać będziecie Panu ofiarę pojednania, ofiarujcie ją tak, aby zyskać upodobanie. 6. Będzie ona spożywana w dniu waszej ofiary i nazajutrz, a co pozostanie do trzeciego dnia, będzie spalone w ogniu. 7. Jeżeli by spożywano ją trzeciego dnia, będzie nieczysta, nie zyska upodobania. 8. Ten, kto ją spożyje, stanie się winny, gdyż zbezcześcił świętość Pana, i wytracony będzie ze swego ludu. 9. A gdy będziecie żąć zboże w waszej ziemi, nie będziesz żął do samego skraju swego pola i nie będziesz zbierał pokłosa po swoim żniwie. 10. Także swojej winnicy nie obieraj doszczętnie i nie zbieraj winogron pozostałych po winobranii. Pozostaw je dla ubogiego i dla obcego przybysza. Ja, Pan, jestem Bogiem twoim. 11. Nie będziecie kradli i nie będziecie się zapierali i nie będziecie okłamywali jeden drugiego. 12. Nie będziecie fałszywie przysięgali na moje imię i nie będziesz znieważał imienia Boga swojego; Jam jest Pan. 13. Nie będziesz uciskał swego bliźniego i nie będziesz go obdzierał. Nie będziesz zatrzymywał u siebie przez noc do rana zapłaty najemnika. 14. Nie będziesz złorzeczył głuchemu, a przed ślepym nie będziesz kładł przeszkody, ale będziesz się bał Boga swojego; Jam jest Pan. 15. Nie będziecie czynić krzywdy w sądzie; nie będziesz dawał pierwszeństwa biedakowi, ale też nie będziesz miał względów dla bogatego. Sprawiedliwie sędzić będziesz bliźniego swego. 16. Nie będziesz szerzył oszczerstw wśród ludu swojego i nie będziesz nastawał na

[życie swego bliźniego; Jam jest Pan.](#)

17. Nie będziesz chował w sercu swoim nienawiści do brata swego. Będziesz gorliwie upominał bliźniego swego, abyś nie ponosił za niego grzechu.

18. Nie będziesz się mścił i nie będziesz chował urazy do synów twego ludu, lecz będziesz miłował bliźniego swego jak siebie samego. Jam jest Pan !

Krzysztof Sykta

Zajmuje się głównie biblistyką i religioznawstwem. Skończył ekonomię, jest dyrektorem w izbie gospodarczej i redaktorem w Magazynie Przedsiębiorczości i Integracji Lokalnej IMPULS. Redaktor naczelny ezynu Playback.pl

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 18-05-2002 Ostatnia zmiana: 07-09-2003)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,223) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,223>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl